

EL MICALET GALÀCTIC

Propostes didàctiques La selva en vers

Elaborades per Maria Viu

L A S E L V A E N V E R S

D E S C R I P C I Ó

Autora: *Maria Dolors Pellicer*

Dibuixos: *Paco Giménez*

Edicions Bromera / Alzira, 2009

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 148,
Sèrie Roja.

Format: 13 × 20,5 cm, 88 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 10 anys. Un llenguatge accessible i l'ús d'esquemes mètrics senzills facilitaran l'acostament dels xiquets i les xiquetes del tercer cicle de primària al contingut del llibre. A més, la brevetat dels poemes contribueix a facilitar-ne la memorització per als més agosarats.

RESUM ARGUMENTAL

El títol del llibre, *La selva en vers*, dóna a entendre el que trobarà el lector al llarg de la huitantena llarga de pàgines que el componen: un recull de poemes que parlen d'animals. Però contràriament al que ocorre a la selva, ací ens vénen disposats per ordre alfabètic, no és l'atzar qui determina quan ens apareixerà un animal salvatge o un de més pacífic.

El element comú en els poemes que ens presenta l'autora és la tendresa amb què reflecteix les característiques de cada bèstia, i també la seua capacitat per a trobar punts d'unió amb l'imaginari col·lectiu: l'oca que va la primera, el gripau a qui busca

la princesa per a besar-lo, el llop de grans pulmons que prova d'enderrocar cases...

Pellicer fa servir esquemes mètrics breus i senzills, pròxims als esquemes naturals del llenguatge humà. Al seu torn, les estrofes tenen un nombre irregular de versos, segons les necessitats de llargària depenent del tema que tracten.

Alguns dels poemes del recull opten per no incloure el nom de l'animal al qual estan dedicats, i esdevenen així una mena d'endevinalles que es poden fer servir a classe com a tals, per a intentar esbrinar de quin animal parlen, sens dubte una bona estratègia d'animació lectora.

Un bestiari, en resum, variat i apte per a públics diversos.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

L'objectiu principal del llibre és, probablement, fomentar el gust per la lectura poètica entre els menuts. Des d'aquest punt de vista, el tema principal de l'obra –els animals– resta com un aspecte secundari, perquè allò realment important per a l'autora és iniciar els xiquets i les xiquetes en la pràctica lectora d'un gènere minoritari.

D'altra banda, aquest recull és un bestiari alfabètic. En un primer nivell d'anàlisi es podria dir que el tema és la natura o els animals esmentat més amunt, però la segona lectura deixa entreveure, de fet, l'homenatge que l'autora ha pretés fer amb el recull a diversos referents literaris, musicals o fins i tot cinematogràfics que, de ben segur, resultaran familiars als adults que s'acosten al poemari.

No obstant la senzillesa de l'obra, hi ha aspectes d'interés –una qüestió indiscutiblement aprofitable, si se'n fa un ús escolar del llibre– que poden permetre o suggerir la reflexió dels lectors sobre temes tan diversos com els següents:

- L'amor als animals.
- El plaer del joc i de les paraules.
- Els contes tradicionals.
- El món natural i l'ecologia.
- El gènere poètic com a vehicle de l'expressió dels sentiments.

L'AUTORA

Maria Dolors Pellicer va nèixer el 1956 a Oliva (Safor). És mestra i membre actiu del Col·lectiu de Mestres de la Safor i l'Escola d'Estiu Marina-Safor, on ha impartit nombrosos cursos d'animació lectora. Com a escriptora de narracions infantils és autora, entre altres, de *Xe, quins peus!*, *Tegolins i tegolines*, *Rondalles de la marjal*, *El gegant Romuald* o *Els contes de la Titirimonga*. A Edicions Bromera ha publicat les obres de narrativa *La banda dels superbtruts*, *El xiquet de cotó en pèl*, *Com una cabra*, *Marina ja no té por*, *Fil que penja*, *Les coses que veig*, *Mira com sona* i el recull de poemes *Versos diversos*. *La selva en vers* és el tercer llibre de poemes que escriu, i el segon publicat per Bromera.

L'IL·LUSTRADOR

Paco Giménez Ortega va nèixer a València el 1954. Fa dibuix publicitari, il·lustració d'històries i disseny gràfic. Ha exposat a la Biennal d'Il·lustració de Bratislava, i el 1988 va obtenir el Premi Lazarillo atorgat pel Ministeri de Cultura.

Entre els llibres que ha il·lustrat cal destacar *Les aventures de Potaconill*, *Gasán i el lleopard*, *Pericot Rodallaire Voltamón*, *Llegendes del Sol i de la Lluna*, *La fada pastissera*, *Dragomon*, *Un pintor molt guai* o *La màquina dels contes*. Els dibuixos que ha preparat

per a *De conte en conte* el consoliden com un dels il·lustradors més destacats del panorama editorial actual.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

A l'hora de plantejar-se l'orientació didàctica d'un llibre com *La selva en vers*, s'ha de tenir ben clar, en primer lloc, el principi general que defineix la lectura, per damunt de tot, com una font de plaer, una activitat atractiva i interessant, la pretensió principal de la qual ha de ser estimular la capacitat humana de comprendre i expressar la bellesa de les paraules. I aquest objectiu, aplicable a qualsevol tipus de lectura –ja siga informativa o fictícia– és encara més evident davant un llibre de poemes, on el joc i la musicalitat de la paraula, o l'enginy de la metàfora i la comparació expressades, formen la part essencial de la seua existència.

És obvi, d'altra banda, que tota lectura té un vessant educatiu i que, en aquest sentit, llegir un llibre pot aprofitar com a estímul a l'hora de planificar i fer una sèrie d'activitats docents. Però aquestes no necessàriament han d'anar lligades a l'acte lector i, per això, les propostes de treball que us oferirem seguidament són recomanades per al seu ús pedagògic conjuntament amb el llibre a l'aula, més que no com una tasca complementària de deures individuals per a fer en hores extraescolars.

En el cas d'un poemari com aquest, serà bo recordar que la poesia es troba molt present entre l'alumnat d'educació infantil i primària per mitjà de les cançons, els embarbussaments i les endevinalles, però que no sol ser un gènere literari de lectura freqüent en format de llibre per part dels xiquets i de les xiquetes. I, per això mateix, les possibilitats de sorprendre i de fer de la lectura d'un llibre poètic una experiència gratificant són majors que respecte a qualsevol altre llibre d'un altre gènere, si se'n sap orientar bé el treball. De qualsevol manera, s'ha de recordar que

un dels continguts del currículum de l'àrea de llengua i literatura fa referència a la memorització i recitació de poemes i textos dramatitzats. Això vol dir, si més no, que la poesia ha d'estar inclosa en la tasca didàctica de l'escola, ja que forma una part important en el desenvolupament de la competència literària i comunicativa de l'alumnat.

La motivació és un factor important per a l'aprenentatge i és convenient que funcione sempre. Per aquesta raó, hauríem de programar estratègies estimuladores de l'interès pel llibre. Caldrà, per tant, programar tot el procés lector, amb la preparació d'activitats que compreguen l'abans i el després de la lectura, i crear un clima que faça créixer en els alumnes la necessitat de llegir i d'escriure.

Abans de llegir *La selva en vers* es poden fer una sèrie d'activitats que hi preparen el camí i que aconseguisquen, a poc a poc, crear el desig de conèixer aquesta obra literària. Per exemple, podem començar per presentar el llibre i l'autor, observar la portada i les il·lustracions, llegir en veu alta algun poema. Després d'aquesta primera introducció podem demanar als alumnes que inferisquen possibles temàtiques a partir del títol del poemari i de la coberta. Si cadascun tria un animal diferent, podem demanar-los que creen redolins que continguen els noms d'aquests animals, com ara:

«A les nits vetla el mussol,
els ulls tanca quan hi ha sol»

Com és lògic, si algú s'atreveix amb una estrofa més llarga, millor. En qualsevol cas, haurem de demanar que els rapsodes entonen i dramatitzen adequadament.

Una altra possibilitat és fotocopiar dos o tres poemes en fulls de colors diferents, i repartir a cada xiquet o xiqueta un vers. A continuació s'hauran d'agrupar els posseïdors dels versos de cada

poema, ordenar-los adequadament i recitar-los amb l'entonació adequada. També és possible que demanem en cada ocasió una entonació diferent: com si estigueren enfadats, tristos, molt contents, plorant...

La participació en aquesta mena d'activitats ha de ser voluntària, mai obligatòria. Tanmateix, en aquestes edats és normal que tots hi vulguen intervenir, si no al principi, sí quan vegen divertir-se els altres.

Durant la lectura, en un llibre com aquest, s'ha de tenir en compte que no és convenient llegir tots els poemes d'una tirada, sinó repartir-los en algunes sessions. Així mateix, és recomanable seguir sempre uns passos: lectura en veu alta, explicació de paraules o expressions difícils, lectura silenciosa i individual dels poemes per part dels alumnes, recitació col·lectiva o individual del poema treballat i memorització del text si cal. A més de tots aquests passos, és oportú crear a la classe un clima favorable al treball poètic: audició de música relaxant de fons, projecció de diapositives o transparències, decoració adequada de l'aula, etc.

Finalment, després de la lectura col·lectiva del llibre és quan començarà l'hora de fer, a poc a poc, les activitats de les propostes de treball suggerides a continuació, seleccionant-les d'acord amb els interessos i les aptituds dels alumnes. En tot cas, caldria ressaltar que, molt sovint, el plaer de la lectura es relaciona molt directament amb el plaer de l'escriptura i això fa que qualsevol treball en aquest sentit potencie també el fet de llegir. Per tant, és positiu que el professorat aprofite els textos dels seus alumnes per a confeccionar llibres propis o per a preparar l'elaboració de la revista escolar.

*SOLUCIONS D'ALGUNES DE LES ACTIVITATS
COMPLEMENTÀRIES PLANTEJADES*

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 19

X	Q	A	R	U	A	P	I	R	G
I	U	Ç	Q	I	S	Ç	R	A	E
B	M	U	S	S	O	L	Q	U	T
E	Y	P	E	A	B	I	B	G	O
C	E	T	A	B	A	T	E	A	C
A	X	R	T	L	R	U	X	J	E
Z	Q	U	I	C	A	A	X	H	L
T	B	U	R	O	I	N	Ç	R	L

XIBECA, MUSSOL, IMPALA, OCELLS, NAUTIL,
RABOSA, PUÇA, QUICA, GRIPAU, JAGUAR

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editorial autoritza la reproducció d'aquestes propostes de treball amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) FITXA DE LECTURA I VALORACIÓ DEL LLIBRE

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR:

DIBUIXOS DE:

EDICIONS BROMERA, SL

COL·LECCIÓ: NÚM.:

1. Escriu una ressenya breu sobre el llibre i comenta quins aspectes t'han agradat més i menys.

.....

.....

.....

.....

2. Anota els títols dels dos poemes que més t'han agradat i els dels dos que menys, i digues per què en cada cas.

	ELS QUE MÉS M'HAN AGRADAT	PERQUÈ...
1
2

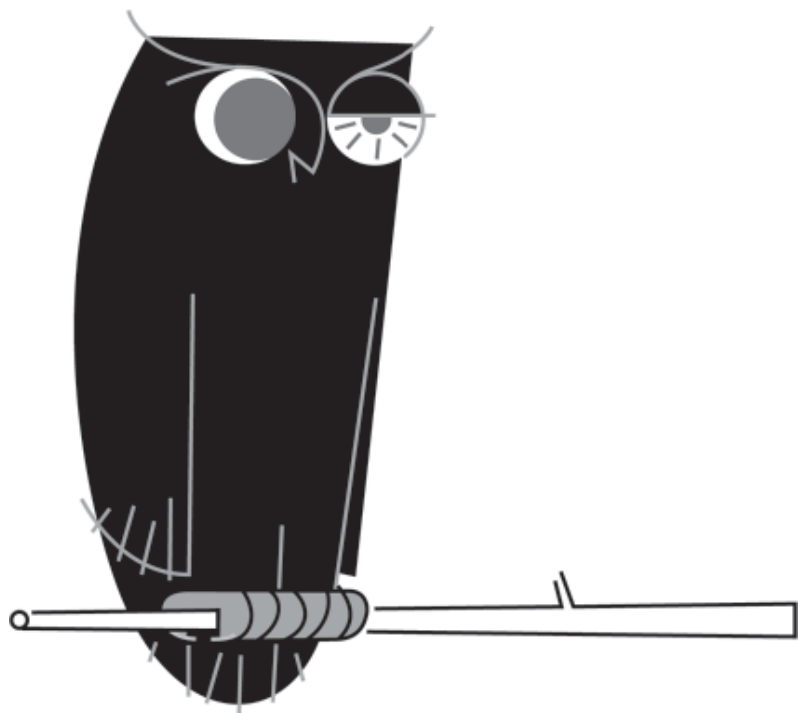
	ELS QUE MENYS M'HAN AGRADAT	PERQUÈ...
1
2

3. Escriu tres motius pels quals recomanaries la lectura de *La selva en vers* a un company.

.....
.....
.....
.....
.....

4. Pinta la puntuació de l'1 al 5 per a *La selva en vers*, segons quant t'haja agradat llegir el llibre.

Poc	1	2	3	4	5	Molt
-----	---	---	---	---	---	------

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Com s'anomena el gènere literari en què està escrit *La selva en vers*? Senyala la resposta correcta.

Teatre

Novel·la

Història

Poesia

Conte

Ciència

–Lliges sovint llibres d'aquest gènere? Quines diferències trobes respecte als llibres que sols llegir?

.....
.....

–Anota els títols d'altres reculls de poemes que recordes.

.....
.....

2. Quin és el tema que predomina en els poemes de *La selva en vers*?

.....

–Com ha distribuït l'autora els poemes que el componen?, com els ha ordenat?

.....

–Et sembla una bona idea? Com ho hauries fet tu?

.....

3. Tria el poema que més t'ha agradat del llibre i explica'l ací com si fóra una narració.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Observa atentament els dibuixos de la coberta del llibre. Quin dels poemes del recull creus que podrien il·lustrar? Explica per què, en cada cas.

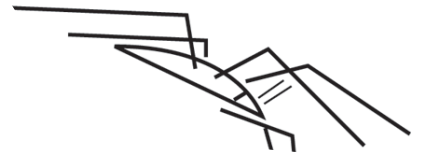
.....
.....

5. De tots els poemes del llibre, tria els cinc que més t'hagen agradat i copia ací la definició que dóna el diccionari dels animals que hi apareixen.

ANIMAL	DEFINICIÓ DEL DICCIONARI
.....
.....
.....
.....
.....

–Quines diferències trobes entre els poemes que has triat i les definicions del diccionari? Quins textos s'acosten més a la realitat? Raona la resposta.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. El poema «Aranya» parla de teranyines i de laberints, en referència a Ariadna, heroïna de la mitologia grega que ajudà Teseu a escapar d'un laberint amb l'ajuda d'un cabdell de fil. Busca informació sobre aquests dos personatges i anota-la ací.

Ariadna:

.....

.....

.....

.....

.....

Teseu:

.....

.....

.....

.....

.....

–El poema té estructura de sonet. Busca en el diccionari informació sobre aquest tipus d'estrofa i indica'n el nombre de versos i el tipus de rima que solen tenir.

.....

.....

–Dibuixa ací una il·lustració adequada per al poema.

6. Torna a llegir el poema «Caragol», i respon les preguntes següents.

–Quants versos té?

.....

–En quin tipus d'estrofa estan agrupats?

.....

.....

–Quantes síl·labes té cada vers?

.....

–La rima és assonant o consonant? Posa'n exemples.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. En el poema de la pàgina 18, «Colom», es fa referència a aquest animal com a símbol. Torna a llegir el poema i respon.

–Què simbolitza el colom?

.....

–També s'hi diu que aquest animal «va perdre el rumb fa una pila d'anys». Tria l'explicació que penses que és la correcta per a aquesta afirmació.

–Investiga i escriu en les caselles el nom i el cognom del pintor malagueny que va crear aquesta imatge d'un colom com a símbol de la pau.

P				
---	--	--	--	--

P						
---	--	--	--	--	--	--

8. Una característica dels poemes és que solen rimar, però no és l'única. També és important el ritme, que està determinat pel nombre de síl·labes i per la situació dels accents.

Observa com hem analitzat el poema de la pàgina 28, «Gat» i respon.

Més	que	veu	re'm	m'en	de	vi	na
se	m'a	cos	ta ai	xí	que em	sent	
m'a	ca	ro	na	co	sa	fi	na
quan	em	pas	sa a	frec	de	pell.	

–Si tenim en compte que en valencià només comptem síl·labes en els poemes fins a l'última accentuada, quantes síl·labes té cada vers?

–Què representen les columnes acolorides?

.....

–Quines parelles de paraules rimen?

.....

9. Busca en el diccionari el significat de la paraula *sinalefa*, i anota'l ací amb les teues paraules.

sinalefa:

.....

.....

.....

–A continuació, localitza les tres sinalefes que apareixen en l'estrofa de més amunt, i copia-les davall.

.....

–Busca sinalefes en la resta del poema i anota-les ací.

.....

.....

.....

10. En la pregunta 8 parlàvem de la rima, que pot ser assonant o consonant. Aprén aquestes definicions i contesta.

Rima consonant: concordança de consonants i vocals entre dos o més paraules a partir de l'última vocal accentuada, com ocorre, per exemple, amb *gallina* i *mandarina*.

Rima assonant: concordança de vocals entre dos o més paraules a partir de l'última accentuada, com ocorre, per exemple, amb *visita* i *bonica*.

–Classifica en aquesta graella les paraules que rimen en el poema «Gat».

Rima consonant →
Rima assonant →

11. Torna a llegir, si cal, el poema «Gat» i relaciona cada explicació amb una estrofa.

1a estrofa •	• L'estime encara que no em done riqueses materials.
2a estrofa •	• Només d'estar amb ell em desapareixen les penes.
3a estrofa •	• L'animal present que estic a prop i es refrega amb mi.

12. Busca en el recull el poema «Rata» i digues quina relació trobes entre ambdós poemes. A quin conte tradicional fa referència cadascun?

«Gat»:

«Rata»:

–Copia els fragments on s’aprecia aquesta relació.

«Gat»:

.....

«Rata»:

.....

13. Encara que entre gossos i gats sol haver-hi problemes, tracta de fer amb les tres primeres estrofes del poema «Gossa» el mateix que hem fet amb «Gat»: compta les síl·labes i respon les preguntes de més avall, posant en pràctica tot el que has après.

Bor

des

fi

la

.....

La

que

xis

i amb

–Localitza les síl·labes tòniques que componen l’esquema rítmic i pinta les caselles corresponents.

–Quantes síl·labes té cada vers?

–Classifica ací les rimes de tot el poema.

Rima assonant →

Rima consonant →

–Hi ha alguna sinalefa? Anota-les ací.

.....

14. Llig el poema «Gripau» i respon.

–On s'esdevé l'acció?

.....

–Qui hi intervé?

.....

–Què vol fer la princesa? Per què?

.....

.....

–Què fan els altres personatges?

.....

–Què fa el gripau?

.....

–Coneixes el conte *El príncep gripau*? Investiga i explica'n breument la història.

.....

.....

.....

15. El poema de la pàgina 36 porta coma títol «Impala». Saps quina mena d'animal és un impala? Investiga i anota-ho en aquesta fitxa.

Nom de l'animal:

Llocs on viu:

Alimentació:

Característiques físiques:

Reproducció:

–Amb què el compara l'autora? Per què creus que ho fa?

.....

.....

16. Ací tens, barrejats, versos de tres poemes diferents. Destria'ls i compon els poemes correctament. Després, busca els versos en el llibre i anota els títols dels poemes a què pertanyen.

I estarrufa bé la cua
 Se l'enllustra cada dia
 Per poder alçar el vol
 La mirada resplendent,
 I en arribar el foscant
 La melena solta al vent

TÍTOL DEL POEMA	PÀGINA	ESTROFA BEN ORDENADA
.....
.....
.....

17. Anota un títol de conte o cançó que tinga a veure amb aquests versos, i de passada, indica també a quin poema pertanyen.

–Bufaré, bufaré...

.....

–I al davant va la primera...

.....

–Fent sonar un dineret...

.....

18. Tria 9 dels animals que apareixen al poemari i apegan les fotos o dibuixa'ls ací. A continuació, inventa un redolí que parle de cadascun d'ells. Observa aquest exemple per a inspirar-te.

		
<p>És l'impala un cérvol vestit de gala.</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>
<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>
<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>

19. Busca en aquesta sopa de lletres els noms de 10 animals que apareixen en *La selva en vers*.

X	Q	A	R	U	A	P	I	R	G
I	U	Ç	Q	I	S	Ç	R	A	E
B	M	U	S	S	O	L	Q	U	
E	Y	P	E	L	B	I	B	G	E
C	E	T	A	L	A	T	E	A	Ç
A	X	R	T	E	R	U	X	J	P
Z	Q	U	I	C	A	A	X	H	Q
T	B	U	R	O	I	N	Ç	R	Q

20. Al recull hi ha dos poemes que tenen com a protagonistes els de dos embarbussaments molt coneguts. Localitza'ls i anota'n els títols.

.....

.....

–Ara inventa tu un embarbussament amb un animal diferent i il·lustra'l. Recorda que has de repetir moltes voltes un so, i que ha de ser difícil de dir!

.....

.....

.....

22. Tria el poema que més t'haja agradat del recull, copia'l ací i il·lustra'l. També el pots aprendre de memòria i recitar-lo en veu alta per a tota la classe.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

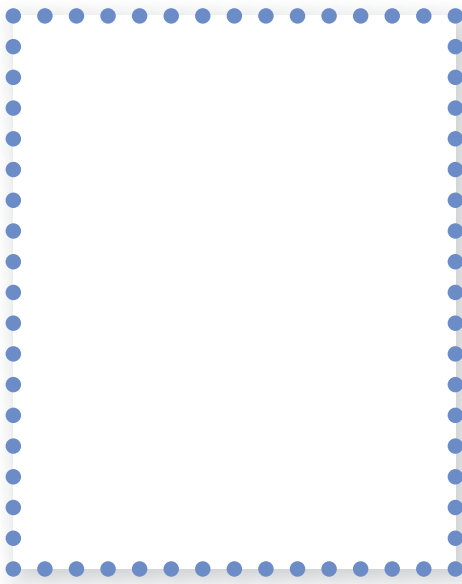
.....

.....

.....

.....

.....

23. Tria un dels poemes del recull i substitueix l'última paraula de cada vers per una altra amb el mateix nombre de síl·labes i l'accent en la mateixa posició. Si, damunt, aconseguixes que rimen, obtindràs un poema fantàstic. Escriu-lo ací i il·lustra'l.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

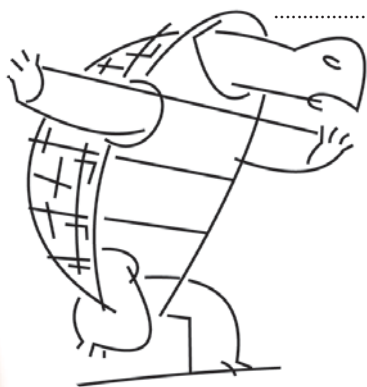
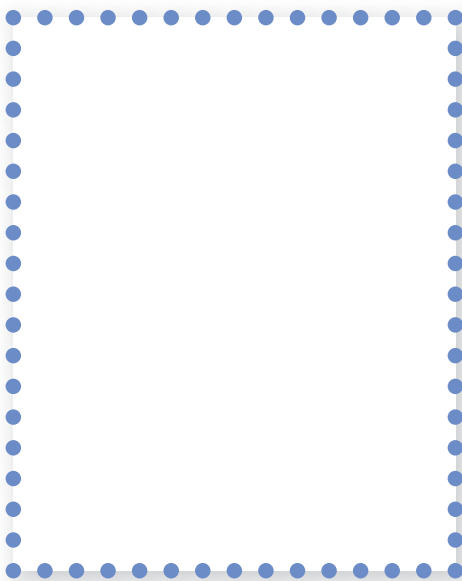
.....

.....

.....

.....

.....

Propostes didàctiques referides al llibre
La selva en vers (ISBN 978-84-9824-431-1)

© Edicions Bromera, SL
Apartat de correus 147 – 46600 Alzira
www.bromera.com
© Maria Viu, 2010
© Dibuixos de Paco Giménez, 2009